

Література

1. Малиновський К.А. Оцінка антропогенних змін за типами стратегій популяцій рослин / К.А. Малиновський // Наук. Вісник Ужгородського ун-ту. – 2003. – Вип. 10. – С. 178-179. – (Серія : Біологія).
2. Смирнова О.В. Структура трав'яного покрива широколистяних лісів / Ольга Всеволодовна Смирнова; [отв. ред. Б.Н. Головкин]. – М. : Наука, 1987. – 208 с.
3. Стратегія популяцій рослин у природних і антропогеннозмінених екосистемах Карпат / [Царик Й., Малиновський К., Жилияєв Г. та ін.]; за ред. М. Голубця, Й. Царика. – Львів : Євровіт, 2001. – 160 с.

СОРТОВИВЧЕННЯ ВИДУ *SOLANUM TUBEROSUM L.* В УМОВАХ ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ

Губська М.С., Оніпко В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Серед господарських культур картопля займає одне з перших місць за різноманітністю використання. Вона є одночасно продовольчою, кормовою і технічною культурою. Бульби картопля мають високі смакові і поживні якості сприятливі для здоров'я людино хімічний склад. Вони містять від 14 до 25% крохмалю, 1,5-3% білка, 0,8-1,0% мінеральних речовин, багато вітамінів С, групи В, РР, каротиноїдів. Використовують картоплю для приготування більше двохсот страв, крохмаль використовують у кондитерському, ковбасному, текстильному та іншому виробництві. Картопля має велике значення як кормова культура. У багатьох країнах вона є важливим кормом для годівлі свиней і птиці. За виходом кормових одиниць картопля поступається лише перед кормовими буряками і кукурудзою. Для ВРХ на корм використовуються відходи від технічної переробки бульб – барда, вичавки тощо. Бульби картоплі цінна сировина для виробництва крохмалю, спирту, глюкози, декстрину та іншої продукції. З 1тони бульб одержують в середньому 1,4ц крохмалю, 95л спирту, 1ц декстрину. Картопля як просапна культура очищує поде від бур'янів, під неї вносять органічні добрива и тому є кращим попередником для зернобобових, зернових, льону-довгунця та інших культур [5].

В умовах виробництва інколи досить швидко сорт втрачає свої господарські показники та продуктивність через високу сприйнятливість до хвороб або можуть виникати проблеми з підтримання сортової чистоти, коли сорт майже перестає відповідати потребам відмінності, однорідності та стабільності. В Україні офіційно зареєстровано 133 сорти, серед яких 75 сортів української селекції та 58 – зарубіжної: 29 німецьких, 26 голландських, 1 шотландський, 1 польський, 1 російський [4]. Сорти картоплі відрізняються не тільки за смаком, кольором, формою бульб та групою стиглості, але і за стійкістю до шкідливих організмів. Різні сорти мають оптимальність росту при різній температурі та вологості [2]. Тому вибір оптимального сорту дуже важливе завдання у сучасному картоплярстві. Асортимент картоплі постійно оновлюється: щорічно державний реєстр поповнюється новими сортами з кращими характеристиками, відповідаючими потребам споживача; неконкурентоспроможні сорти автоматично зникають. У першу чергу потрібно звернути увагу на те, в якому регіоні вирощувати сорт картоплі, а також встановити групу стиглості. По друге, з'ясувати господарську придатність (переробка на картопле продукти,

крохмаль, спирт, заморожування або зберігання у вигляді бульб). Повинні також враховуватися показники стійкості до найбільш розповсюджених у регіоні досліджень хвороб.

Таблиця 1

Фенотипові ознаки картоплі

№	Сорт	Кущ			Забарвлення	
		висота, см	тип	Облистненість	квітка	листок
7	Белароса	62,0	стебловий	низька	рожева	зелений
4	Водограй	49,0	листяковий	висока	біла	світло-зелений
8	Дніпрянка	57,5	стебловий	середня	біла	зелений
5	Жерак	55,5	стебловий	середня	фіолетова	темно-зелений
1	Незабудка	55,0	листяковий	висока	біла	зелений
3	Обрій	57,5	стебловий	середня	біла	зелений
6	Роко	55,0	стебловий	середня	червоно-фіолетова	зелений
2	Серпанок	36,5	стебловий	середня	біла	зелений
9	Явір	55,0	листяковий	висока	біла	зелений
10	Червона рута	55,0	стебловий	середня	біла	зелений
11	Повінь	55,0	стебловий	середня	червоно-фіолетова	зелений
12	Зов	52,0	стебловий	середня	червоно-фіолетова	зелений

У таблиці 1 відображаємо сукупність морфологічних ознак, характерних для досліджуваних сортів. Так за висотою найбільш низькорослим є кущ сорту Серпанок, та Водограй, а сорт Белароса є найвищим – 62 см. У більшості сортів переважає стебловий тип куща, що характеризується середньою і низькою облистненістю, а сорти Незабудка і Водограй мають листяковий тип стебла та високі облистненість при незначному галузеві стebel у кущі. Листки більшості сортів зелені, лише сорт Водограй має світло-зелене забарвлення листків, а Жеран – темно-зелене. Вивчаючи морфологічні ознаки квітки слід відмітити, що сорт Незабудка, Обрій, Серпанок, Водограй мають білі квітки, Жеран – фіолетові, Повінь, Роко, Зов – червоно-фіолетові, а Белароса - рожеві.

Протягом 2007-2010рр. були проведені фенологічні спостереження за ростом і розвитком досліджуваних сортів та здійснено класифікацію їх за тривалістю вегетаційного періоду. За останні роки у господарствах України найбільш поширеною є група середньоранніх сортів. Вони характеризуються не лише досить активним раннім накопиченням урожаю, але й можуть використовуватися для осінньо-зимового споживання. Найменш чисельною є група пізньостиглих сортів у зв'язку з особливостями кліматичних умов на поліссі та у лісостепу, де культивується вид [4].

У таблиці 2 наведені сорти, що відносяться до різних груп стиглості, що визначаються тривалістю вегетаційного періоду, так ранньостиглі сорти Незабудка та Жеран дозволяють отримати врожай товарної продукції через 90 днів після посадки бульб, сорти Водограй і Обрій – 105 днів, середньостиглий сорт Роко – 120 днів. Групи середньопізніх і пізніх сортів, є малочисельними малопоширеними, мають вегетаційний період до 140 днів, під час досліджень ця група стиглості була представлена сортом Червона рута. Проте наведені строки орієнтовні, і зумовлені якістю насін-

невого матеріалу, строками садіння і доглядом за посівами [2].

Таблиця 2

Класифікація сортів за тривалістю вегетаційного періоду

№	Сорт	Веgetаційний період, днів	Група стиглості	Урожайність, ц/га
1	Віриня	115-125	середньостиглий	450
2	Водограй	100-115	середньоранній	500
3	Дніпрянка	100-115	середньоранній	450
4	Жеран	80-100	ранньостиглий	440
5	Зов	80-100	ранньостиглий	450
6	Незабудка	80-100	ранньостиглий	400
7	Обрій	100-115	середньоранній	500
8	Повінь	80-100	ранньостиглий	460
9	Роко	115-125	середньостиглий	465
10	Серпанок	80-100	ранньостиглий	450
11	Червона рута	120-140	середньопізній	430
12	Явір	115-125	середньостиглий	440

У ході досліджень було визначено господарське призначення досліджуваних сортів картоплі. Це столові, технічні (для технічної переробки), столово-технічні (придатні для виготовлення напівфабрикатів), кормові, універсальні тощо. Найбільш поширеною у господарствах України є група столових сортів [1,3]. Серед досліджуваних до групи столових сортів належать Дніпрянка, Жеран, Незабудка, Явір, Серпанок, Віриня, Повінь

Отже, лише за умови використання біологічних переваг культури та сорту можна одержати високий урожай картоплі. При застосуванні інтегрованої системи вирощування культури (поєднання агротехнічних, імунологічних, хімічних, біологічних та ін. заходів), оптимальному внесенню добрив, контролю чисельності шкідливих організмів, дотриманню строків посадки та збирання. Наведені заходи повинні інтегруватися з впровадженням нових перспективних сортів.

Література

1. Іллющенко, О. А. Знайомтесь: нові сорти / О. А. Іллющенко // Дім, сад, город. – 2008. – №3. – С.6–8.
2. Комов, Ю. Д. Все о картофеле: советы огородникам по выращиванию, хранению и переработке картофеля в вопросах и ответах / Ю. Д. Комов. – Х. : Прогресс : Лтд, 1993. – 54 с.
3. Конученко В. В. Картопля / В. В.Конученко, М. Я. Полоцький– Біла Церква, 2002.– 536с.
4. <http://agrico.com.ua/>
5. <http://www.elitkartofel.com/selektsiya-kartopli>

ЕКОЛОГО – БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІНАНТРОПНИХ ВИДІВ РОСЛИН МІКРОРАЙОНУ БРАЇЛКИ М. ПОЛТАВА

Гуржій О.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Сучасний рівень впливу людини на навколишнє середовище призводить до того, що умови для формування синантропної рослинності (сегетальні та рудеральні фітоценози) у різних географічних зонах стають де-